

Vraagsturing gevraagd

2011/19
31,03,2011

Brieuc Van Damme
Fellow

Het nieuws wordt al een tijdje gedomineerd door de Arabische revoluties. Vaak met gevaar voor eigen leven komen de mensen op straat om meer individuele vrijheid, inspraak en autonomie op te eisen. Met resultaat. Machtige dinosaurussen als Benali en Mubarak hebben voor het straatprotest moeten zwichten. De betogers kunnen op veel sympathie van de Westerse publieke opinie rekenen. Immers, mensen die meer inspraak en minder betutteling vragen: wie kan daar tegen zijn?

“Vlaanderen”, durven mensen uit de zorgsector wel eens denken in een stoutmoedige bui. Personen met een handicap en de verouderende babyboomers zijn al jaren vragende partij om meer hefboomen van hun zorg en ondersteuning in handen te krijgen. Om hun zorg zelf te kunnen regisseren. Dat betekent onder andere dat men het budget om die zorg te betalen, om deals te sluiten met verstrekkers, ook zelf gaat beheren. Uit onderzoek van Foster blijkt dat de gebruikerstevredenheid hoger ligt bij degenen die met persoonlijke budgetten werken tegenover degenen die aanbodgestuurde zorg genieten. De personen met

persoonlijke budgetten gaven ook aan met minder onvoldane zorgbehoefte te kampen.

De vraag naar meer zelfbeschikking van Vlamingen met beperkingen is natuurlijk ingegeven door een veranderende sociale realiteit. Personen met een handicap van vandaag voelen zich niet meer ‘minder’ of ‘andersvalied’. Zij willen een volwaardige plaats in de samenleving innemen en worden hierin duidelijk bevestigd door academische inzichten en door het VN verdrag voor de gelijke rechten van personen met een beperking. En de nieuwe ouderen hebben ’68 meegemaakt,

de emancipatiebeweging, de consumptiemaatschappij. Zij zijn gewend geraakt aan vrijheid en inspraak en zullen die ook als zorgbehoevende senioren blijven opeisen.

Maar Vlaanderen speelt dus nog maar met mondjesmaat in op de verlangens van haar zorgbehoevende burgers. Er werken vandaag ongeveer 1800 mensen met een Persoonlijk Assistentiebudget (PAB) waarmee mensen met een handicap hun eigen persoonlijke assistent(en) kunnen tewerkstellen. De wachtlijst is echter drie keer zo lang. Bedoeling van het Persoonlijke Assistentiegebonden Budget (PAGB) is het werken met individuele budgetten nog verder uit te breiden. In het experiment is vandaag plaats voor welgeteld 133 personen met een handicap. Kwantitatief een bescheiden eerste stap, kwalitatief een voltreffer. Uit onderzoek van professor Jef Breda en Hans Gevers dat onlangs aan de pers voorgesteld werd blijkt dat negen op de tien deelnemers het experiment willen voortzetten. In de ouderenzorg bestaan dergelijke initiatieven helemaal niet, terwijl politici er ongetwijfeld een groeiend aantal mondige senioren mee zouden bekoren.

Dankzij persoonlijke financiering kunnen hybride thuiszorgvormen, vaak in combinatie met mantelzorg, eenvoudiger worden

georganiseerd. In het buitenland bestaan voorbeelden van veralgemeende directe betalingen aan zorgbehoevenden wel. In Duitsland bestaat bijvoorbeeld Pflegegeld, in Engeland Direct Payments, in Frankrijk de Allocation Personnalisée à l'Autonomie (APA), in Lombardije (Italië) zorgvouchers en in Canada een Compassionate Care Allowance. In Zweden kent men al persoonlijke assistentie voor mensen met een beperking als wettelijk recht sinds 1994. Ook in Nederland is het systeem razend populair. In 2008 maakten ongeveer 90 000 mensen, of 14% van de rechthebbenden, gebruik van een persoonsgebonden budget. Men verwacht dat het aantal dit jaar zal toenemen tot 190 000.

De gevolgen van de invoering van meer vraagsturing in het zorglandschap bleven in Nederland en daarbuiten niet beperkt tot de budgethouders zelf. Nieuwe initiatieven zagen het licht, steeds meer mensen gaan in de sector als zelfstandige aan de slag, bestaande zorgvoorzieningen bieden nieuwe diensten aan en innoverende ondernemers worden aangetrokken. Economen verwachten dat de kwaliteit van de dienstverlening stijgt, terwijl de prijs zakt. Goed uitgebouwde informatievoorzieningen en een eenvoudige administratie moeten de gebruiker in zijn beslissingsproces

flankeren. Het PGB als aanjager van de zorgvernieuwing.

Terug naar de Arabische wereld. Hassan II, de voormalige Koning van Marokko, zou ooit op een persconferentie hebben gezegd dat rusthuizen het einde van de Marokkaanse samenleving betekenen. Mensen in instellingen parkeren zou ingaan tegen de wil van de zorgafhankelijken, en de solidariteit ondergraven. De Koning zou zelfs verklaard hebben ze eigenhandig te zullen platbranden mochten de rusthuizen er toch komen. Om beter in te spelen op de verwachtingen van de zorgbehoevenden hoeft het bij ons zo'n vaart niet te lopen. Soms volstaat het gewoon te luisteren.

Peter Lambreghts (Expertisecentrum Onafhankelijk Leven) en **Brieuc Van Damme** (Itinera Institute en Universiteit Antwerpen)

**Verschenen als opiniestuk in De Huisarts van 31/03/2011*

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.